

A MEDGYESSY FERENC GIMNÁZIUM
ÉS
MŰVÉSZETI SZAKKÖZÉPISKOLA

Ének-zene

**I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY
II. A VIZSGA LEÍRÁSA**

OM azonosító: 031202

ÉNEK-ZENE

A részletes követelmények használata és felépítése

A részletes vizsgakövetelmények az érettségi vizsgán számon kérhető tananyag tartalmi vonatkozásait, továbbá az adott ismeretek elsajátításának szintjét határozzák meg közép- és emelt szinten.

A középszintű érettségi vizsga követelményeinek teljesítése azt tanúsítja, hogy a vizsgázó teljesíti-e az általános zenei műveltségnek a vizsga követelményeiben megfogalmazott elvárásait. Rendelkezik-e olyan jártasságokkal, készségekkel, képességekkel és ismeretekkel a befogadás és a reprodukálás folyamatában, melyek alkalmassá teszik a mindennapi életben a zeneművészet iránti fogékonyság és kötődés kifejezésére.

Az emelt szintű érettségi vizsga követelményei feltételezik az ének-zene tárgy iránti nagyobb érdeklődést, vonzódást és annak szándékát is, hogy a vizsgázó valamely zenei követelményeket támaztó felsőoktatási intézménybe kíván felvételt nyerni.

Az ének-zene érettségi vizsga azonban nem vállalhatja a hangszeres tudás mérését.

Az emelt szintű tudásnál előtérbe kerül az elért zenei képességekben, az elvárható zenei ismeretekben kimutatható, alaposabb összefüggéseket is feltáró tájékozottság vizsgálata. Az emelt szint emellett új ismereteket is tartalmaz.

A két vizsgaszint viszonyára jellemző, hogy az emelt szint teljesítéséhez a teljes középszintű követelményanyag ismerete szükséges, ezért az emelt szintű követelmények csak a középszintet meghaladó tudásanyagot tartalmazzák.

A részletes vizsgakövetelmények támaszkodnak a kerettantervi követelményekre, de bizonyos mértékben meghaladják azt, mivel a kerettanterv ének-zene tantárgyból csak 10. évfolyamig tartalmaz tantervi követelményeket. Az érettségivizsga-követelmények teljesítésének érdekében, a szabadon felhasználható órakeret terhére, a 11-12. évfolyamon az iskolának további - törvénybe foglalt - óraszámokat kell biztosítania az adott tantárgyból az érettségi vizsgára felkészülők számára mind közép-, mind emelt szinten.

A részletes követelményrendszer magába foglalja reprodukálás és a befogadás tevékenységi köreit, melyek mérése különböző vizsgaformák (írásbeli és gyakorlati/szóbeli) keretei között történik.

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

1. Reprodukálás

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Éneklés	A helyes hangzóformálás - A pontos szövegejtés és ritmus - Az intonációs biztonság - A stílusnak megfelelő, kifejező előadás (Szemelvények a Műjegyzékben)	
1.1.1. Népzene	Huszonnégy népdal előadása szöveggel, emlékezetből. Ezen belül húsz magyar népdal (eltérő stílusú és más-más tájegységről gyűjtött), két különböző nemzetiségi és két más nép népdala található. A magyar népdalokat több versszak esetén legalább kettő versszakkal kell előadni. A nemzetiségi népdal, ill. a más népek dala eredeti nyelven is előadható. A nemzetiségi népdal, ill. a más népek dala eredeti nyelven is előadható.	Harmincnégy népdal előadása szöveggel, emlékezetből. Ezen belül harminc magyar népdal (eltérő stílusú és más-más tájegységről gyűjtött), két különböző nemzetiségi és két más nép népdala található. A magyar népdalokat több versszak esetén legalább kettő versszakkal kell előadni. A nemzetiségi népdal, ill. a más népek dala eredeti nyelven is előadható.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1.2. Műzene	Az énekelt anyaghoz kötődő általános zenetörténeti ismeretek, a társművészetekkel való kapcsolatok (irodalom, képzőművészet, építészet, tánc, színház) kifejtése.	
Középkor	Egy szillabikus gregorián dallam éneklése latin szöveggel, emlékezetből. Egy trubadúr dallam előadása szöveggel emlékezetből.	Egy szillabikus és egy melizmatikus gregorián dallam éneklése latin szöveggel, emlékezetből. Modális hangsorok éneklése szolmizálva. Egy trubadúr és egy Minnesang dallam előadása szöveggel emlékezetből.
Reneszánsz	Egy históriás ének szöveges megszólaltatása emlékezetből.	Egy ungarésca dallam éneklése szolmizálva, emlékezetből.
Barokk	Egy korál dallam éneklése magyar szöveggel emlékezetből. Egy könnyebb ária vagy dal szöveges éneklése kottából, tanári zongorakísérettel.	Egy virágének előadása szöveggel emlékezetből. Egy könnyebb ária vagy dal szöveges éneklése emlékezetből, tanári zongorakísérettel. Három szemelvény éneklése emlékezetből szolmizálva. Hangközök éneklése adott hangra szolmizálva és hangnévvel decimáig, felismerésük hallás után. Középnéhez moduláló barokk dallam lapról olvasása szolmizálva, dó-váltással.
Bécsi klasszika	Egy dal szöveges éneklése emlékezetből, tanári zongorakísérettel. Egy magyar szöveges verbunkos dallam éneklése emlékezetből. Periódus terjedelmű, modulálás nélküli zenei idézet lapról olvasása szolmizálva (2#-2b-ig).	Haydn, Mozart és Beethoven egy-egy dalának éneklése emlékezetből, tanári zongorakísérettel. Három téma éneklése szolmizálva emlékezetből. Egy magyar hangszeres verbunkos dallam éneklése kottából, szolmizálva. Periódus terjedelmű, hangnemi kitérést tartalmazó vagy moduláló dallam lapról olvasása (3#-3b-ig). Hármashangzatok és megfordításaik ismerete. Alaphelyzetű hármashangzatok éneklése azonos hangmagasságról indítva szolmizálva és hangnévvel (3#-3b-ig). Domináns szeptimakkord és megfordításainak ismerete, éneklése alaphelyzetben szolmizálva és hangnévvel (3#-3b-ig).
Romantika	Egy dal éneklése szöveggel emlékezetből, tanári zongorakísérettel.	Két szerző egy-egy dalának éneklése szöveggel emlékezetből, tanári zongorakísérettel. Két szerző egy-egy művéből téma éneklése szolmizálva, kottából. Moduláló középnéhez dallam lapról olvasása szolmizálva (2#-2b-ig).

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Századforduló	Egy zenemű részletének éneklése kottából szolmizálva.	Két szemelvény éneklése szolmizálva vagy hangnévvel kottából. Egészhangú skála éneklése hangnévvel.
XX. századi és kortárs zene	Egy-egy téma éneklése szolmizálva kottából Bartók Béla és Kodály Zoltán műveiből. A tanult zeneművekből válogatva, három zenei szemelvény éneklése kottából (szabadon választva: szöveggel vagy szolmizálva 3#-3b-ig).	Egy Bartók kórusmű előadása kottából (kamaraéneklés). Egy Kodály kórusmű előadása kottából (kamaraéneklés). Középnéhez dallam lapról olvasása hangnévvel vagy szolmizálva.
1.2. Műelemzés		
1.2.1. Népzene	Az énekelt régi és új stílusú magyar népdalok elemzése a következő szempontok alapján: dallamvonal, sorszerkezet, hangkészlet, hangsor megállapítása, besorolás az alapvető stílusrétegekbe.	
1.2.2. Műzene		
Középkor		Egy énekelt világi egyszólamú dallam elemzése kotta alapján (ritmus, dallam, szöveg sajátossága, kapcsolódása).
Reneszánsz		Egy világi vagy egy egyházi kórusmű elemzése kotta alapján (szerkesztési mód, ritmikai, dallami, harmóniai, hangnemi érdekességek, műfaji sajátosságok).
Barokk		Az egyik énekelt mű elemzése kotta alapján (szerkesztési mód, ritmikai, dallami, harmóniai, hangnemi érdekességek, műfaji sajátosságok).
Bécsi klasszika		Egy énekelt dal formai elemzése kotta alapján.

2. Befogadás

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Zenetörténet	A tanult anyagban leggyakrabban előforduló zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek, hangszerek ismerete (lásd Szakkifejezések).	
2.1.1. Népzene	A magyar népdalok stílusrétegei: a régi és az új stílus jellemzőinek ismerete (dallamvonal, szerkezet, forma, hangnem). A tanult népdalokhoz kapcsolódó népszokások ismerete. A furulya, a duda, a tekerőlant, a citera, a cimbalom megnevezése hangzás alapján.	Vikár Béla, Kodály Zoltán, Bartók Béla népdalgyűjtő munkájának bemutatása: gyűjtőhelyek, gyűjtési, lejegyzési módszerek ismerete.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1.2. Műzene	A zenetörténeti korszakok általános jellemzése, a társművészeti kapcsolódások bemutatása.	
Középkor	A gregorián zene általános jellemzése.	A zsoltár, a himnusz, a mise fogalmának meghatározása. Az énekes világi zene általános jellemzése (trubadúr, Minnesang).
Reneszánsz	A vokális műfajok felsorolása, a műfaji jellemzők meghatározása (mise, motetta, madrigál) A magyarországi reneszánsz zene általános bemutatása. A reneszánsz korszak jellemző hangszereinek felsorolása.	Lassus és Palestrina életútjának vázlatos ismertetése. A homofon és polifon szerkesztési mód kottakép alapján történő felismerése és értelmezése.
Barokk	A korál, a passió, az oratórium, a kantáta, a barokk opera meghatározása. Barokk hangszeres formák (rondó, variáció), műfajok (concerto, concerto grosso, szvit, prelúdium, fuga) értelmezése. A barokk zenekar összetételének és jellemző hangszereinek felsorolása.	J. S. Bach, Händel életútjának vázlatos ismertetése, főbb műveik felsorolása. A korál szerepének ismertetése. A da Capo ária formai ismerete.
Bécsi klasszika	A klasszikus periódus, a két-, illetve háromtagú formák meghatározása. Jellemző műfajok (szonáta, szimfónia, vonósnégyes, klasszikus versenymű, klasszikus opera) általános bemutatása. A klasszikus szimfonikus zenekar összetételének meghatározása. A magyar verbunkos zene jellemzése, kiemelkedő mestereinek megnevezése.	Haydn, Mozart és Beethoven életútjának vázlatos ismertetése, főbb műveik felsorolása. A klasszikus periódus, a két-, illetve háromtagú formák és a szonátaforma ismerete, egy-egy példával alátámasztva. A magyar verbunkos zene jellemzése, kiemelkedő mestereinek megnevezése.
Romantika	A romantikus dal, jellegzetes vonásainak ismerete. A programzene jellemzése. A szimfonikus költemény műfaji meghatározása. Liszt Ferenc életútjának vázlatos ismertetése, főbb műveinek felsorolása.	A romantikus dalciklus jellegzetes vonásainak ismerete.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
	A nemzeti romantika jellemzése. Erkel Ferenc életútjának vázlatos ismertetése, főbb műveinek felsorolása.	A legjelentősebb romantikus operaszerzők, és főbb műveik felsorolása. Verdi, Muszorgszkij, Wagner életútjának vázlatos ismertetése, főbb műveiknek felsorolása.
Századforduló	A zenei impresszionizmus bemutatása (melodika, ritmika, hangkészlet, hangszerelés).	
XX. századi és kortárs zene	Bartók Béla és Kodály Zoltán életművének bemutatása (életút, főbb művek). A XX. század főbb zenei irányzatainak megnevezése. Kortárs magyar szerzők és főbb műveik felsorolása. Az amerikai zene fejlődésének, a dzsessz és hatásának leíró jellegű bemutatása.	Bartók Béla és Kodály Zoltán műveinek jellemző formái, dallami, ritmikai sajátosságainak ismerete. Komponálási technikák (dodekafónia, aleatória) felsorolása és lényegének ismerete. Az oratorikus és színpadi műfajok változásainak ismerete.
2.2. Zenefelismerés	A Műjegyzékben szereplő művek felismerése a továbbiakban megadott szempontok szerint, CD vagy hangkazettáról történő lejátszás alapján.	
2.2.1. Népzene	Népi hangszerek: furulya, duda, citera, tekerő, cimbalom felismerése, megnevezése.	
2.2.2. Műzene Reneszánsz	Korszak, műfaj meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Josquin des Pres, Tinódi Lantos Sebestyén	Palestrina, Lassus, Bakfark Bálint
Barokk	Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: J. S. Bach, Händel	Monteverdi, Corelli, Esterházy Pál, Purcell, Vivaldi
Bécsi klasszika	Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Haydn, Mozart, Beethoven	
Romantika	Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Erkel Ferenc, Liszt Ferenc, Verdi, Muszorgszkij.	Chopin, Wagner, Dvořák, Smetana, Brahms

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Századforduló	Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Ravel	Debussy
XX. századi és kortárs zene	Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Bartók Béla, Kodály Zoltán, Orff, Gershwin	Sztravinszkij, Honegger, Bernstein, Szokolay Sándor
2.3. Zeneelmélet	A tanult anyagban leggyakrabban előforduló zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek, hangszerek ismerete (lásd Szakkifejezések).	
	Oktávig terjedő hangközök (csak a tiszta, kis és nagy), alaphelyzetű hármashangzatok ismerete és lejegyzése szolmizációs nevekkal adott hangra.	Hétfokú hangsorok 4#-4b-ig és az egészhangú skála lejegyzése. Hangközök decimáig, a hármashangzatok és megfordításaik, a domináns szeptim és megfordításai, a szűkített szeptim akkord ismerete, a hangközök és hangzatok leírása megadott hangra. A moduláció fogalma és értelmezése. Minore - maggiore kapcsolat hallási felismerése. A klasszikus funkciós rend (T-S-D) fogalmának ismerete. A teljes kvintkör ismerete. Az autentikus és plagális záratok ismerete.
2.4. Dallamírás		
Barokk		Nyolc-tíz ütem egyszólamú dallam diktálás utáni lejegyzése violinkulcsban (2#-2b-ig).
Bécsi klasszika		Nyolc-tíz ütem egyszerű kétszólamú dallam diktálás utáni lejegyzése violinkulcsban (2#-2b-ig).
Stíluskörön kívül	Egy egyszólamú, hangnemben maradó, periódus terjedelmű dallam átírása betűkottából a vonalrendszerbe violinkulcsban (2#-2b-ig).	

MŰJEGYZÉK

A műjegyzék énekes anyaga és a zenefelismerés hangzó anyaga válogatási lehetőséget kínál. A tételsorok összeállításához egyéb, a követelményeknek megfelelő zenei anyag is felhasználható.

Népdalok

Középszint

A bolhási kertek alatt...

Emelt szint

A citrusfa levelestől, ágastól...

A csitári hegyek alatt...

A marosi füzes alatt...

Középszint

A nagy bécsi kaszárnyára...
A Vidróczi híres nyája...
Annyi bánat a szívemen...

Béres legény...
Beteg asszony...

Duna parton van egy malom...
Elindultam szép hazámból...
Erdő mellett estvéledtem...
Este, este, de szerelmes...
Gyűjtöttem gyertyát...

Hej rozmaring, rozmaring...

Istenem, Istenem áraszd meg a vizet...
Katona vagyok én...

Körösfői kertek alatt...

Magos kősziklának...
Meggötöm lovamat...
Megrakják a tüzet...
Most jöttem Gyuláról...

Röpülj páva, röpj...
Sok Zsuzsánna napokat...
Szép a gyöngyvirág egy csokorba...
Szivárvány havasán...
Tavaszi szél vizet áraszt...
Tiszán innen, Dunán túl...

Kiegészítés: Más népek dalai és a helyi sajátosságoknak megfelelően válogatva különböző nemzetiségi népdalok.

Műdalok, műzenei szemelvények

Középszint

Ut queant laxis.

Moniot d' Arras: Nyári ének

Tinódi Lantos Sebestyén: Egervár viadaljáról való ének
Ungaresca (Édes rózsám ...)

Emelt szint

Az én lovam Szajkó...
Az hol én elmegyek...

Bújdosik az árva madár...
Bús a kis gerlice...
Csordapásztorok...

Kádár Kata balladája /Gyulainé édesanyám...
Ha felülök...

Hej, csillag, csillag...

Kőműves Kelemen balladája... /Magas Déva várát...

Látod-e te babám...

Rákóci kocsmába...
Regőlés

Emelt szint

Alleluja - választott gregorián dallam

Dies irae... - gregorián dallam

Neidhardt: Májusi ének
G. of. Fornsete: Nyárkánon

Balassi Bálint: Bocsásd meg Úristen...

Középszint

J. S. Bach: Már nyugosznak a völgyek
- korál dallam

G. F. Händel: Hímes rétek - első szakasz
G. F. Händel: Csordul a könnyem

J. Haydn: Szerenád

Ifjúság, mind sólyommadár

W. A. Mozart: Vágyódás a tavasz után - 1.
versszak

L. van Beethoven: A tarisznyás fiú dala
(Mormotás fiú dala)

L. van Beethoven: IX. szimfónia - IV. tétel -
Örömóda

Simonffy Emil: Három a tánc...

F. Schubert: A molnár virágai

R. Schumann: Zöld hímes rét

Emelt szint

Áll előttem egy virágszál...
Esterházy Pál: Harmonia Caelestis - Jesu dulcedo;
Dulcis Jesu
Apor Lázár tánca

H. Purcell: Dido és Aeneas (Ne félj... - duett)

J. S. Bach: II. Brandenburgi verseny - I. tétel téma
(8 ütem)

J. S. Bach: Musikaliches Opfer - téma

J. S. Bach: 15. Kantáta - duett (Ha köd lepi be a
tájat...)

A. Corelli: La Folia - téma

G. F. Händel: Vízizene (F-dúr szvit) - Air

A. Vivaldi: A négy évszak - Tél II. tétel témája

J. Haydn: Falusi jókedv

J. Haydn: Egykedvűség

J. Haydn: Évszakok - Simon gazda áriája (részlet)

J. Haydn: D-dúr („Londoni”) szimfónia (No. 104)
- Menüett - téma

Ej, haj gyöngyvirág.

Kapuvári verbunk dallama

W. A. Mozart: A-dúr zongoraszonáta (K. 331) I.
tétel - téma

W. A. Mozart: Requiem - Lacrymosa

W. A. Mozart: Gyermekjátékok

L. van Beethoven: Százszorszép

L. van Beethoven: Urián földkörüli utazása

L. van Beethoven: D-dúr Hegedűverseny - egy
választott téma

L. van Beethoven: V. („Sors”) szimfónia - I., II. és
IV. tétel témái

F. Schubert: A muzsikához

F. Schubert: Hová? - részlet

F. Schubert: h-moll („Befejezetlen”) szimfónia - I.
tétel témák

Erkel Ferenc: Hunyadi László (Hunyadi téma vagy
Gara Mária búcsúja)

Középszint

G. Verdi: Nabucco - Rabszolgák kara
(a téma első része)

Gaudeamus igitur

M. Ravel: Bolero - a téma első része
Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus - Zsoltár
dallam
Kodály Zoltán: Galántai táncok - rondótéma
Bartók Béla: Concerto - egy választott téma

Bartók Béla: A kékszakállú herceg vára című
opera az V. ajtó - téma

G. Gershwin: Porgy és Bess című opera - Porgy
dala

Emelt szint

Liszt Ferenc: Les Préludes - két választott téma

G. Verdi: Requiem - Lacrimosa
B. Smetana: Moldva - a folyó témája
J. Brahms: Bölcsődal - 1. versszak

A. Dvořák: e-moll („Újvilág”) szimfónia (Op. 95)
- II. és IV. tétel témái
C. Debussy: Három noktürn; Felhők - témák

Bartók Béla: Cantata profana - témák: „Volt egy
öregapó”, „Erdő sűrűjében”
Bartók Béla: Ne menj el
Bartók Béla: Levél az otthoniakhoz

I. Sztravinszkij: Petruska - I. és IV. rész témái
C. Orff: Carmina Burana - O, Fortuna,
Semper crescis - részletek

A ZENEFELISMERÉS HANGZÓ ANYAGA

Középszint

Népi hangszerek felismerése, megnevezése (fúvolya, duda, citera, tekerő, cimbalom) a tankönyvhöz
tartozó hanganyagokról.

Josquin: Ave vera virginitas

Tinódi Lantos Sebestyén: Egervár viadaljáról való
ének

J. S. Bach: h-moll szvit

J. S. Bach: II. Brandenburgi verseny
G.F. Händel: Messiás - Halleluja kórus

J. Haydn: „Oxford” szimfónia (No. 92)
IV. tétel

W. A. Mozart: Figaro házassága
(F dúr kavatina)

Emelt szint

O. Lassus: Visszhang

G. P. da Palestrina: Nigra sum, sed formosa
Bakfark Bálint: Lantfantázia

C. Monteverdi: Poppea megkoronázása (Seneca
búcsúja)

H. Purcell: Dido és Aeneas, - Dido búcsúja
Esterházy Pál: Harmonia Caelestis - részletek:
(Dormi Jesu, Jesu dulcedo)

A. Vivaldi: A négy évszak - Tavasz, Tél

J. S. Bach: Máté passió - nyitókórus, vezérkorál

A. Corelli: La Folia

Középszint

L. van Beethoven: V. szimfónia

Liszt Ferenc: Les Préludes

Erkel Ferenc: Bánk bán (Keserű bordal, Hazám, hazám)

G. Verdi: Nabucco - Rabszolgák kora

M. Muszorgszkij: Egy kiállítás képei

M. Ravel: Bolero

Bartók Béla: Concerto

Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus

G. Gershwin: Rhapsody in Blue

C. Orff: Carmina Burana - O, Fortuna

Emelt szint

W. A. Mozart: Requiem (Lacrimosa)

L. van Beethoven: D-dúr hegedűverseny - III. tétel

J. Brahms: IV. szimfónia IV. tétel

F. Chopin: a-moll mazurka (Op. 17/4)

G. Verdi: Requiem - Lacrimosa

R. Wagner: A nürnbergi mesterdalnokok -
Nyitány

B. Smetana: Moldva

A. Dvorák: e-moll („Újvilág”) szimfónia

C. Debussy: A tenger

Bartók Béla: A kékszakállú herceg vára - V. ajtó

Kodály Zoltán: Galántai táncok - rondótéma

I. Sztravinszkij: Zsoltárszimfónia III. tétel

A. Honegger: Jeanne d'Arc a máglyán

L. Bernstein: West Side Story (részlet)

Szokolay Sándor: Várnász - II. felv. - De szép a menyasszony

SZAKKIFEJEZÉSEK

Az alábbi szakkifejezések és fogalmak a részletes vizsgakövetelmények anyagát képezik.

A **vastagon szedett** kifejezések **az emelt szint** követelményeihez tartoznak.

a capella

a tempo

accelerando

adagio

alaphang

aleatória

alla breve

allegro

allemande

alt

alteráció

álzárlat

ambitus

andante

ária

atonalitás

attacca

autentikus zárlat

ballada

bariton

basso continuo

basszus

bicinium
bitonalitás
bolgár ritmus
bővített hármashangzat
cantus firmus
coda
concerto
concerto grosso
crescendo
da capo
dalciklus
dalforma
daljáték
decrescendo
dinamika
divertimento
dodekafónia
dolce
domináns
dór
duett
duó
dúr
egészhangú skála
egynemű kar
előjegyzés
enharmónia
eol
expoziáció
forte
fríg
fuga
giusto
hangköz
hangnem
hangnevek
hangsor
hangzat
hexachord
homofon
imitáció
improvizáció
induló
intermezzo
kadencia
kamarazene
kánon
kantáta
kidolgozás
korál
Köchel-jegyzék
kromatika
kvartett
kvintett
kvintkör
largo

legato
lento
líd
Lied
lokriszi
madrigál
maggiore
mazurka
melizma
metronóm
metrum
mezzoforte
mezzopiano
mezzoszoprán
minore
mise
mixolíd
mixtúra
moderato
moll
motetta
neuma
nőikar
nyitány
opera
opus
oratórium
orgonapont
organum
ostinato
partitúra
passacaglia
passió
pentatónia
periódus
piano
plagális zárlat
polifon
preludium
presto
quodlibet
recitativo
refrén
ritornello
rondó
rubato
scherzo
sostenuto
staccato
szekvencia
szextett
szillabikus
szimfónia
szimfónikus költemény
szonáta
szoprán

szubdomináns

szűkített hármashangzat

szvit

tenor

tercett

tonika

tranquillo

trió

tritonus

tutti

ungaresca

unisomo

variáció

vokális

vonósnégyes

zárlat

ÉNEK-ZENE

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizgabizottságot működtető intézmény biztosítja	CD lejátszó	Jól hangolt zongora	CD lejátszó	Jól hangolt zongora

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
I. Zenefelismerés	II. Zenetörténeti szövegalkotás, Általános zenei alapismeretek, Dallamátírás.	Éneklés, műelemzés, lapról olvasás.
20 perc	100 perc	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgát az I. feladatlap (20 perc) megoldásával kell kezdeni. A vizsgadolgozatokat a 20. perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti.

Ezután kerülhet sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására. A vizsgázó a II. részen belül a rendelkezésére álló időt (100 perc) tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is megváltoztathatja.

Vizsgacsoportonként szükséges segédeszköz: a feladatsor hanganyagának (I. Zenefelismerés) lejátszásához szükséges egy CD-lejátszó, amelyet a vizsgát lebonyolító intézmény biztosít. A feladatsor hangzó anyagát a vizsgát szervező intézmény központilag megkapja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Zenefelismerés

A zenefelismerési feladatban a hangzó (CD-n rögzített) zenei szemelvényeket kell felismerni, megnevezni. A feladat zenei szemelvény hallás utáni felismerése, megnevezése, a feladattól függően a hangszerek, a korszak, a zeneszerző, a mű vagy a műfaj meghatározása.

A bejátszások időtartama 1-1,5 perc. Valamennyi zenei idézet egyszer szólal meg. A bejátszások között időt kell adni a feladatok megoldására. A hangzó anyag illetve a feladatlap minden esetben tartalmazza a szükséges utasításokat, és a feladat megoldására biztosított időt is meghatározza.

Zenetörténeti szövegalkotás

Feladat egy szöveg önálló kidolgozása, megfogalmazása adott szempontok alapján, amelynek címét a vizsgázó a megadott három téma közül választhatja. A feladat megoldásának terjedelme maximum 4-5 oldal.

A dolgozat témája lehet például:

- egy adott zenetörténetikori, stílus, műfaj, népzenei stíluskör, népszokások jellegzetes vonásainak leírása,
- egy, a részletes követelményben megadott zeneszerző életútjának vázlatos bemutatása, egy mű vagy műfaj elhelyezése a szerző életművében,
- egy zenetörténetikori és a kapcsolódó társművészetek összefüggéseinek feltárása.

Általános zenei alapismeretek

Összetett feladatokból álló zenetörténeti és zeneelméleti kérdések.

A feladattípusok lehetnek:

- fogalmi meghatározások (pl. zenei formák, műfajok),
- válaszok illesztése (pl. művek - zeneszerzők párosítása),
- rövid válaszokat igénylő feladatok, kiegészítések,
- zeneelméleti ismeretek.

Dallamátírás

A vizsga során egy egyszólamú, hangnemben maradó, periódus terjedelmű dallamot kell átírni a tanult hangnemekben (2#-2b) betűkottából a vonalrendszerbe violinkulcsban.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsgadolgozatokat a szaktanár javítja és értékeli. Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az írásbeli vizsgarészben 100 pont szerezhető. Az értékelési útmutató rögzíti a szerzett pontok vizsgaponttá történő átalakítását is.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a részletes vizsgakövetelményeket figyelembe véve a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Vizsgacsoportonként szükséges segédeszköz egy jól hangolt zongora, mely a műdalénekléshez esetlegesen előírt kíséret megszólaltatásához szükséges.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtjenie. A szóbeli feleletkor a felkészülési idő alatt készített jegyzet használata lehetséges.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsor jellemzői

A tétel három altételtől áll („A”, „B”, „C”). A vizsgázónak mindhárom altételtől kell húznia egyet. Az altételsoroknak legalább 20-20 tételt kell tartalmazniuk, melyeknek legalább 20%-át évente cserélni kell. Az altételsornak a követelményrendszer minden témakörét (stíluskörét) érintenie kell.

„A” altétel: egy népdal éneklése szöveggel (maximum két versszakkal), emlékezetből, valamint az énekelt népdal elemzése emlékezetből.

„B” altétel: egy műdal éneklése a részletes vizsgakövetelményekben megjelölt szintek alapján, továbbá az énekelt anyaghoz kötődő zenei-, és általános művészettörténeti ismeretek kifejtése.

Az altételben szereplő műdalokat úgy kell kiválasztani, hogy azok a részletes követelményrendszerben szereplő valamennyi stíluskört érintsék. Az altételeknek a megfelelő formában kell tartalmazniuk a szükséges mellékleteket (a „B” altételben szereplő műdalok zongorakísérete megfelelő hangfekvésben).

Vizsgacsoportonként szükséges segédeszköz: egy jól hangolt zongora, valamint a műdalok előadásához egy zongorakísérő tanár.

„C” altétel: egy periódus terjedelmű, modulációt nem tartalmazó bécsi klasszikus zenei idézet lapról olvasása szolmizálva 2#-2b-ig terjedő hangnemekben.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgarészben 50 pont szerezhető. Az értékelés a következő szempontok alapján történik:

„A” altétel: Népdal éneklése és elemzése 15 pont

Feladat: Egy népdal éneklése emlékezetből, szöveggel, maximum két versszakkal

Az énekelt népdal elemzése emlékezetből

„B” altétel: Egy műdal éneklése és a kapcsolódó ismeretek kifejtése 25 pont

Feladat: Műdal éneklése a vizsgakövetelmények meghatározása szerint

Az énekelt műdalhoz kapcsolódó ismeretek kifejtése

„C” altétel: Lapról olvasás 10 pont

Feladat: Egy periódus terjedelmű, modulációt nem tartalmazó bécsi klasszikus zenei idézet lapról olvasása szolmizálva 2 # -2b-ig terjedő hangnemekben.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
I. Dallamdiktálás Zenefelismerés	II. Zeneelmélet, Zenetörténeti szövegalkotás.	Éneklés, műelemzés, zeneelmélet, lapról olvasás.
60 perc	120 perc	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgát az I. feladatlap (60 perc) megoldásával kell kezdeni. A feladatlapokat a 60. perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti.

Ezután kerülhet sor a II. feladatlap (120 perc) kiosztására és megoldására. A vizsgázó a II. részben a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. A II. feladatlapot 120 perc elteltével a felügyelő tanár összegyűjti.

Vizsgacsoportonként szükséges segédeszköz: a feladatsor hanganyagának (I. Dallamdiktálás és Zenefelismerés) lejátszásához szükséges egy CD-lejátszó, amelyet a vizsgát lebonyolító intézmény biztosít. A feladatsor hangzó anyagát a vizsgát szervező intézmény központilag megkapja. A feladatsorok hangzó anyagát a vizsgán a tanulók közösen hallgatják meg.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Dallamdiktálás

A feladat egy egyszólamú és egy kétszólamú, CD-felvételről zongorán lejátszott barokk vagy bécsi klasszikus zenei részlet lejegyzése. Kiválasztásuk a követelményekben meghatározottak szerint történik. Az egyszólamú dallamokat violinkulcsban, a kétszólamút violinkulcsban, vagy violinkulcs és basszuskulcsban kell leírni a megadott előjegyzéssel. Adott a kezdőhang, a kulcs és a metrum.

A dallamokat mindig teljes terjedelemben hallják a vizsgázók: az egyszólamú dallamot 5-8 alkalommal, a kétszólamú zenei részletet 8-10 alkalommal. A dallamdiktálásokat szünetek tagolják.

Zenefelismerés

A zenefelismerési feladatsorban (CD-n rögzített) zenei szemelvényeket kell felismerni és megnevezni. A feladatsor 16 zenei szemelvényt tartalmaz.

A 16 szemelvényből 9 ismert műrészlet (lásd Műjegyzék) és 7 ismeretlen zenei részlet. A tanult művekből válogatott 9 részletet egyenként 1-1,5 perces időtartamban, egyszer hallja a vizsgázó, ennek alapján kell a szerzőt, a címet, a műfajt, a korszakot megneveznie. A 7 ismeretlen zenei anyagot 1-1,5 perces terjedelemben, egyszer hallja a

vizsgáló. Ezen belül 4 ismeretlen műrészlet alapján a hangszeret kell megneveznie, felismernie, és 3 ismeretlen műrészlet alapján a mű korszakba helyezése a feladat.

A hangzó anyag tartalmazza a szükséges utasításokat, és meghatározza a feladatok megoldására biztosított időt is.

Zeneelmélet

Ebben a vizsgarészben a vizsgálónak összetett feladatokból álló feladatsorokat kell megoldania. A feladatok a vizsgáló tudását mérik a hangsorok, a hangközök, a hármashangzatok, a négyeshangzatok, a funkciós rend és a zárlatok, a formatani ismeretek, a zenei szakkifejezések és a műfajelméleti ismeretek területein.

A feladatok lehetnek:

- hangsorok elméleti ismerete és kottázása,
- hangközök, hármashangzatok és négyeshangzatok elméleti ismerete és kottázása,
- formatani fogalmak, zenei szakkifejezések és műfajelméleti ismeretek meghatározása.

Zenetörténeti szövegalkotás

A vizsgáló feladata egy szöveg önálló kidolgozása, megfogalmazása adott szempontok alapján, amelynek címét a vizsgáló a megadott három téma közül választhatja. A feladat megoldásának terjedelme maximum 5-6 oldal.

A dolgozat témája lehet:

- egy adott zenetörténetikori stílus, műfaj jellegzetes vonásainak leírása,
- egy zeneszerző életútjának vázlatos bemutatása, esetleg egy mű vagy műfaj elhelyezése a szerző életművében belül,
- egy zenetörténetikori és a kapcsolódó társművészetek összefüggéseinek feltárása.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az emelt szintű írásbeli vizsgarészben 100 pont szerezhető. Az értékelés a központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az értékelési útmutató rögzíti a vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá történő átalakítását is.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A szóbeli vizsga tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsga anyagát az „Ének-zene részletes érettségi vizsgakövetelmények” mellékleteként megjelent műjegyzékben található népdalok és műzenei szemelvények adják. A felkészülés során a tanuló a közép- és emelt szint anyagából egyaránt készül.

Az Ének-zene részletes érettségi vizsgakövetelmények „szakkifejezések” című fejezetében szereplő fogalmakat el kell sajátítania a tanulónak. Ezek használatáról a diák mind az írásbeli feladatsorok megoldásakor, mind a szóbeli vizsgarészek teljesítésekor számot ad.

A szóbeli vizsga feltételezi a vizsgakövetelményekben megjelölt teljes zenetörténeti és zeneelméleti tudás birtoklását is.

A tételt a vizsgálónak önállóan kell kifejtenie. A szóbeli feleletkor a felkészülési idő alatt készített jegyzet használata lehetséges.

Vizsgacsoportonként szükséges segédeszköz: egy jól hangolt zongora, valamint a műdalok előadásához egy zongorakísérő tanár.

A tételsor jellemzői

A vizsgálónak a kétféle tételtípusból, A és B altételekből kell húznia egy-egy tételt. Az „A” altétel összetett, mivel öt feladatot tartalmaz. A „B” altétel maga a 6. feladat.

Minden tételtípusnak legalább 20 tételt kell tartalmaznia. Az altételsoroknak a követelményrendszer minden témakörét - stíluskörét tartalmazniuk kell.

A tétel jellemzői

Az „A” altétel öt feladatot tartalmaz:

1. feladat:

Egy népdal éneklése és elemzése emlékezetből a részletes vizsgakövetelményekben megjelölt szempontok szerint,

2. feladat:

Egy műdal éneklése emlékezetből szöveggel, zongorakísérettel, a dal elemzése kotta alapján,

3. feladat:

Műzenei szemelvény éneklése (vagy hangszeres bemutatása) emlékezetből szöveggel, abszolút névvel vagy szolmizálva,

4. feladat:

Modális hangsorok éneklése szolmizálva,

5. feladat:

Adott hangnem egy-egy alaphelyzetű hármashang-, illetve négyeshangzatának éneklése szolmizálva és hangnévvel, oldással.

A műdalt és a szemelvényt a tételsor összeállításakor különböző stíluskorszakból kell választani. A szükséges mellékleteket megfelelő formában a tételeknek tartalmazniuk kell (pl. a műdalok partitúrája, zongorakíséretet közép hangfekvésben).

A „B” *altétel* egy feladatot tartalmaz:

6. feladat:

Egy műzenei részlet lapról éneklése a követelményrendszerben meghatározottak szerint.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés központi értékelési útmutató alapján történik. Az emelt szintű szóbeli vizsgarészben 50 pont szerezhető a következő megosztásban:

„A” *altétel*:

1. feladat: Népdal 10 pont

Egy népdal éneklése emlékezetből szöveggel, két versszakkal

Az énekelt népdal elemzése emlékezetből

2. feladat: Műdal 10 pont

Egy műdal éneklése emlékezetből, szöveggel, egy versszakkal

Az énekelt műdal elemzése kottából

3. feladat: Műzenei részlet 5 pont

Egy műzenei részlet éneklése emlékezetből, szolmizálva

4. feladat: Modális hangsorok 5 pont

Két modális hangsor éneklése szolmizálva felfelé és lefelé

5. feladat: Hármashang- és négyeshangzatok 10 pont

Hármashangzat éneklése szolmizálva és hangnévvel

Négyeshangzat éneklése szolmizálva és hangnévvel

„B” *altétel*:

6. feladat: Lapról olvasás 10 pont